

Eyjafjallajökull

Af Ole Stig Andersen 23. april 2010 • I kategorien [Ord](#), [Udtale](#) •

Det er ikke kun asken fra [Eyjafjallajökull](#) der har voldt store problemer. Udtalen er heller ikke nem. "I forgot my yoghurt" fik de omtrentlig til i CBS' sofa.

Verdens medier har haft store vanskeligheder med det navn, og det er ikke kun på Island de griner.

Der er endda folk der direkte prøver at sabotere verdens fælles fonetiske bestræbelser:

Seneste sprognyheder

6/3	Dansklærer: Tosprogede børn bliver sprogligt forsomt www.bt.dk
28/2	Flere og flere ordblinde slårter på universitetet - Magisterbladet magisterbladet.dk
22/2	Keeper eller målmand – hvilket ord er bedst? Dansk Sprognævn dsn.dk
17/12	Snebajer og nytårsskrald: Juleord kan slås op i netordbog - Jubii www.jubii.dk
24/11	Meet the Last Speaker of a Dying Language video.nationalgeographic.com

3/7	Atlas sonore des langues régionales de France atlas.limsi.fr
30/6	Irish-language theatre: underground but still alive www.irishtimes.com
29/6	Celebrating two years of language renewal - Princeton Similkameen Spotlight www.similkameenspotlight.com

FLERE NYHEDER >>>

Verdens sprog på [Sprogmuseet.dk](#) på et større kort

Mere i kategorien 'Ord'

- Behövs ett nytt pronomen?
- Ordbog over det danske Sprog
- Cooler Songs Downloaden* – om engelsk påvirkning af dansk og tysk
- Sociologisk leksikon

Men det er måske ikke så voldsomt forskelligt fra hvordan tilfældige briter kan finde på at udtale navnet når de kun ser det skrevet.

Undvigemanøvrer

For at undgå det vanskelige ord præsterede BBC en 20-minutters udsendelse om vulkanen hvor de ikke nævnte dens navn en eneste gang. Og i The Daily Show løste de problemet ved at kalde den *Kevin!* (Klippene med forskellige mere eller mindre gribende udtaler af Eyjafallajökull begynder 1.38 inde.)

The Daily Show With Jon Stewart	Mon – Thurs 11p / 10c
Volcanolypse 2010	www.thedailyshow.com

Mere i kategorien 'Udtale'

Sønderjyder og københavnere kender naboen på sproget
Ældre mennesker sjusker med sproget
Islændinges udtale af dansk
Out of Africa

Nye kommentarer

Ruben Schachtenhaufen til Er det forkert at splitte sammensatte ord?
Niels Larsen-Ledet til Er det forkert at splitte sammensatte ord?
william fitch til Jødiske efternavne
Jens Michael Kofod-Hansen til Nytårsfortsæt
Jens Michael Kofod-Hansen til Nytårsfortsæt
Herluf Hansen til Ded borriñholmska måled
Arturo til Hebraisk: Et genoplivet sprog eller et nyt sprog?
Yunus til Two Turkish Loanwords in Swedish
Sonstige til Den Danske Ordbog på nettet
Mads Haupt til Er det forkert at splitte sammensatte ord?

Artikler om

aktuelle sprog Alfabeter Anmeldelser arabisk Biblen bogstaver børn Danmark
Dansk Dialekter engelsk esperanto Formidling fransk identitet konsonanter Medier
modersmål Musik Navne norsk Ord ordbøger ordforråd oversættelse Plansprog religion
romanske sprog russisk Sjov skriftsprog sprogded Sproggeografi sproglort Sprogpolitik
sprogteknologi svensk truede sprog tv tyrkisk tysk Udtale Underholdning video vokaler

Arkiv	Resources
28/6	
januar 2015	Ethnologue: Languages of the World
december 2014	Forvo – All the Words in the World. Pronounced.
november 2014	LL-Map: Language and Location
maj 2014	Minority Rights Group
marts 2014	Omniglot. Writing Systems and Languages of the World
februar 2014	UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger
oktober 2013	World Atlas of Linguistic Structures (WALS)
august 2013	
marts 2013	
januar 2013	
december 2012	
november 2012	Resurser
oktober 2012	
september 2012	Bogstavlyd
juli 2012	Dansk sprognavn

Daily Show Full Episodes	Political Humor	Tea Party

Den islandske udtale

Men hvis man synes Kevin trods alt ligger lige langt nok fra originalen, er der hjælp at hente. [Human Bobble Head](#) har specialiseret sig i udtalen af vanskelige navne i nyhederne, og her er hans udtale, korrekt, overtydelig og dejligt langsomt.

Eller som en treårig islandsk dreng udtaler det:

juni 2012	Den danske ordbog
maj 2012	Dialekt.dk
april 2012	dk.kultur.sprog
marts 2012	Korpus.dk
februar 2012	Nye ord i dansk på nettet (NOID)
januar 2012	Ordbog over det danske sprog
december 2011	Ordnert. Dansk sprog i ordbøger og korpus
november 2011	Sproget.dk
oktober 2011	Svenska Akademien
september 2011	Ø (Schwa.dk)
august 2011	
juli 2011	
juni 2011	
maj 2011	
april 2011	
marts 2011	
februar 2011	
januar 2011	
december 2010	
november 2010	
oktober 2010	
september 2010	
juni 2010	
maj 2010	
april 2010	
marts 2010	
februar 2010	
januar 2010	
december 2009	
november 2009	
oktober 2009	
september 2009	
august 2009	
juli 2009	
juni 2009	
maj 2009	
april 2009	
marts 2009	
© 2017 SPROGMUSEET • Klarer på WordPress. Tema baseret på Mimbo	
Indlæg • Kommentarer	

Rytmen

Ordet Eyjafjallajökull er bygget op ganske som almindelige sammensatte ord er i de germanske sprog, og det har med sine tre rødder og seks stavelser samme opbygning og rytme som gode danske ord som 'Hovedbanegården', 'spegepølseadder' og 'skolefritidsordning':

Dobbelt l

En islandsk særhed er at -ll- i 'fjalla' og -ll i 'jökull' udtales **tl** (med ustemt l). Denne uventede udtale af dobbelt l er med til at gøre ord der ellers er fællesnordiske, vanskeligere at genkende i talt islandsk. Om det helt nøjagtigt udtales **tl** eller hvad, og hvad det rigtige lydskriftsymbol bør være, diskuteres i teknisk detalje på Language Log [her](#) og [her](#) og på John Wells's phonetic blog [her](#).

Dertil kommer at y udtales **l/j**, og u udtales som noget danskere hører som en mellemting mellem **y** og **u**. Altså:

æja-**fj**atla-**jøø**kytl

For engelsktalende er der desuden den ekstra vanskelighed at de ikke kan udtale rundede fortunevokallyde som **y** og **ö** (som alligevel mister sine [omlydsprikker](#) på engelsk), og at de tror at **j** udtales **dj**.

Jøkelgletsjeren

Islandsk er jo nært beslægtet med dansk, og de tre ord der indgår i navnet – *ey* (i ejefald flertal *eyja*), *fjall* (i ejefald flertal *fjalla*) og *jökull* – kunne måske også være genkendelige for nogle danskere: Ø-fjeld-jøkel, Ø-bjergenes gletsjer, men det ser ikke ud til at ordet *jøkel* er så kendt mere. Dette gode islandske ord er ellers indlånt i nyere tid i de skandinaviske sprog og var velkendt da jeg var barn. Men medierne synes ikke at kende det, de foretrækker det kontinentale låneord *gletsjer* som vi i sidste ende har fra latin via fransk og tysk.

Det burde så blive til Eyjafjall-gletsjeren eller Eyjafjalla-gletsjeren, men det gør det naturligvis sjældent. Det normale synes at være Eyjafjallajökull-gletsjeren, der strengt taget

Eyja | fjalla | jökull

ey
eyjar
eyja

fjall
fjöll
fjalla

jökull
jöklar
jökla

'Ø', 'fjeld' og 'jøkel' i grundform ental, grundform flertal og ejefald flertal. I sammensatte ord bruger islandsk ejefald hvor dansk bruger "fuge-s" og "fuge-e", som i 'Øfjeldsjøken'.

https://web.archive.org/web/20170704105804/http://sprog museet.dk/udtale/eyjafjallajokull/[14-10-2021 20:42:21]

betyder Eyjafjallagletsjer-gletsjeren. Derudover er det jo ikke gletsjeren der er i udbrud, men den vulkan der ligger under den, altså kunne man have nøjedes med Eyjafjall-vulkanen og sparet megen udtalekval. Og moro.

Den slags geografi-’fejl’ er temmelig almindelige. I Centralasien ligger fx Tien Shan-bjergene, men shan betyder bjerg på kinesisk. Og kiang i Yangtzekiang-floden betyder flod. Amu Darya-floden løber (eller løb [tidligere](#)) ud i Aralseen. Men darya betyder flod på persisk. Bab-el-Mandeb-strædet skiller Afrika og den Arabiske halvø, men bab betyder stræde på arabisk. Osv osv. Det er yderst tvivlsomt om det overhovedet har nogen mening at kalde sådan noget for fejl.

Læs også:

1. [Islændinges udtale af dansk](#) Islandsk og dansk er beslægtede sprog. Den sproglige nærhed mærker vi alle når vi ser og hører de mange fælles arveord, mange fælles (eller næsten fælles) faste flerordsforbindelser, fælles orddannelsesmuligheder....
2. [Kiribati](#) Verdenshavens vandstand stiger. Det skyldes som bekendt dels at den globale opvarmning smelter verdens is, dels at vand fylder mere jo varmere det bliver. Nogle steder kan de allerede mærke...
3. [Født på en blå dag: Daniel Tammets sprogbegavelse](#) Jeg har lige faet Daniel Tammets anden bog, Embracing the Wide Sky. A Tour across the Horizons of the Human Mind. og jeg glæder mig så meget til at læse...
4. [Na’vi](#) I filmen Avatar har heltene deres eget særlige sprog, na’vi. Her taler heltinden, hævdingedatteren Neytiri, med en plante. Na’vi blev skabt af lingvisten Paul Frommer. Der findes et interview med...

Tagget med: aktuelle sprog, BBC, ejefald, Eyjafjallajökull, fejl, flertal, germanske sprog, Island, islandsk, Medier, Navne, nordisk, omlyd, prikker, rytme, Sammensatte ord, Sjov, stednavne, The Daily Show, Udtale, video

9 kommentarer

Bjørn A. Bojesen

24. april 2010 • 00:25

Tak for frisk artikel! :-)

Jeg var på nippet til at gå i gang med at skrive et indlæg om Øvulkanen selv (i følge én jeg kender på Island, kan "fjöll" også bruges i betydningen vulkan), så det var godt jeg fik tjekket bloggen.

Hvad jøkel angår, så vil jeg lige tilføje det gode skandinaviske ord bræ. Det er det mest benyttede i Norge: Jostedalsbreen osv.

Ærgerligt at de danske medier klamrer sig fast til (alpine) gletsjere når vi har så maleriske ord som "bræ" og "jøkel" tilgængelige i synonymkælderer! :-)

Svar

Bjørn A. Bojesen

24. april 2010 • 00:55

Det fænomen at islandsk ll udtales "tl" kaldes i øvrigt segmentering. Det forekommer også ved enkelte andre bogstavkombinationer, fx udtales navnet på Tjörnin – søen i Reykjavik centrum hvor alle børnefamilier går hen for at made fugle – mere eller mindre som "tjotnin".

Segmentering findes også på færøsk (ull 'uld' udtales "utl"), og i enkelte vestnorske dialekter. Hvis man tager færgen fra Hirtshals til Stavanger, kan man høre at "atle" mennesker er født lige, og besøge bydelen Madla (et sjældent eksempel på at den segmenterede udtale er blevet skriftliggjort, se <http://no.wikipedia.org/wiki/Madla>).

Svar

Ole Stig Andersen

24. april 2010 • 01:05

Jeg tænkte også på det flotte ord bræ. Men er der ikke den forskel på bræ og jøkel at bræen er på vej ned ad bjerget, mens jøklen ligger som en hat oven på det? Eller er det en forskel jeg selv har fundet på?

Svar

Ruben Schachtenhaufen

24. april 2010 • 14:58

Det skal lige siges at det kun er det sidste l der er ustemt.

Jeg har nu skrevet lidt om at det ustemte l og slappe y ikke er så fremmedartede igen. Vi dem også som sproglyde i dansk i bestemte kontekster: <http://schwa.dk/eksotiske-lyde/slappe-yer-og-ustemte-ler-i-islandsk-og-dansk/>

Svar

Ole Stig Andersen

24. april 2010 • 15:07

Ovre på Schwa.dk giver Ruben en nærmere redegørelse for det 'slappe y' i 'jökull' og for den ustemte udtale af dobbelt-l. Han sætter dem ind i en dansk sammenhæng hvor begge lyde faktisk findes i visse særlige lydforbindelser. Se <http://schwa.dk/eksotiske-lyde/slappe-yer-og-ustemte-ler-i-islandsk-og-dansk/>

Svar

inga johanson

24. april 2010 • 18:32

Också i det tyska TV-programmet Volle Kanne zdf.de försöker Max Raabe på uppmaning från programledaren att uttala namnet på vulkanen.

Svar

Jens S. Larsen

26. april 2010 • 13:09

"Øjfeldsjøkel" er faktisk et lidt simplere ord end "skolefritidsordning":

Skole-fri-tids-ordning : 4 dele

Eyja-fjalla-jökull : 3 dele

Svar

Ole Stig Andersen

26. april 2010 • 13:23

Jens skrev: "Øjfeldsjøkel" er faktisk et lidt simplere ord end "skolefritidsordning"

Já, men ikke på islandsk :-)

Skole-fri-tids-ordning : 4 dele

Ja, men i denne sammensætning svækkes "-tids-" til nultryk, og "skolefritidsordning" har derfor samme rytmestruktur som Eyja-fjalla-jökull:

Stærktryk-nultryk-Bitryk-nultryk-Bitryk-nultryk.

Tror jeg, jeg kan jo ikke islandsk.

Svar

Trackbacks

1. [Slappe y'er og ustemte l'er – i islandsk og dansk – a](#)

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.